

בכל זאת גזענות / פרופ' בועז סנג'רו*

במאמרו "לא שום גזענות" ("מקור ראשון, 4.9.09) נחלץ העורך אורי אליצור להגנת הציבור הדתי-לאומי מפני הביקורת, וכתב, בין היתר, כך: "שום גזענות לא הייתה השבוע בפתח-תקוה, רק ויכוח כואב וענייני לגמרי בין הנושאים בנטל לבין עצמם, על חלוקת הנטל הכבד מאוד של קליטת ילדי העולים מאתיופיה...החינוך הצינוני-דתי הוא היחיד שסוּחב על כתפיו את האלונקה הזו...העניין הוא בעלייה שמגיעה מארץ מאוד לא מפותחת, בתרבות שונה מאוד, בילדים שחלקם הגדול כמעט לא יודעים עברית, שלא לדבר על ידע בסיסי ביהדות ובתורה...אי אפשר לעשות זאת בלי לקבוע מכסות שבית ספר יכול לעמוד בהן."

בטרם אחלוק על עמדתו, ברצוני להצטרף לתשבחותיו, לפיהן "הציבור הדתי-לאומי בכללותו [זכאי] למחיאות כפיים על היותו הנושא העיקרי בנטל".

ראשית, ספק אם הביקורת הציבורית הופנתה כלפי הציבור הדתי-לאומי בכללותו. ביקורת כזו כמובן איננה מוצדקת. כמדומני שהביקורת הופנתה כלפי שלוש מנהלי בתי-הספר הסרבנים. לפיכך, סבורני כי ההגנה על ציבור זה היא ראויה, אך איננה מחייבת הגנה על המנהלים הסרבנים.

שנית, כל הטיעונים שהובאו להצדקת סגירת השערים אינם יכולים לשכנע, כשמדובר, כפי שנוכחנו, בתלמידי שנה א' שנותרו ביום הראשון ללימודים, האמור להיות יום חג, ללא מסגרת לימוד כלשהי. אילו דובר בקבלה לתיכון או אפילו לחטיבת הביניים, ניתן היה לנהל על מי מנוחות וויכוח תרבותי בשאלה עד כמה מוצדק שמנהלי בתי-ספר אחדים (ובלבד שלא כולם) יציבו דרישות קבלה מסוימות. אך כשמדובר בילד רך בשנים, בן שש, המתדפק על שערי כיתה א' ומבקש ללמוד קרוא וכתוב, אין עדיין פערי השכלה משמעותיים. הילד לא אמור להביא לכיתה א' ידיעות כלשהן. מערכת החינוך צריכה לקבל אותו אפילו כלוח חלק, וללמדו הכל, מאלף ועד תו. וכן, גם את השפה העברית יש ללמדו, במידת הצורך. יתרה מזו: בשלב זה אפילו לא מתקיימת בחינת כניסה. אין מאפשרים לילד להוכיח שאיננו

* פרופ' בועז סנג'רו הוא ראש החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה במרכז האקדמי למשפט ולעסקים.

נופל מן הילדים האחרים. די לנו בצבע עורו השחום. לצערי, נותרת רק הגזענות. גם בחינה של השכלת ההורים ושל תרבותם מותרה טעם מר מאוד של גזענות. לפחות כשמדובר בכיתה א', אין להסכים לסינון כלשהו: על כל בית-ספר בישראל לפתוח את השערים לרווחה ולחבק כל ילד שהגיע ללמוד. ללא יוצא מן הכלל.

שלישית, גם אם הציבור הדתי-לאומי נשא עד כה בעיקר הנטל, אל לו להפסיק לעשות כן. אל לו להפנות את הילד לבתי-הספר החילוניים. כידוע, חלק ניכר מן העולים הם דתיים או מסורתיים ואינם מעוניינים בבתי-ספר חילוניים. יש לכבד זאת ולא לחזור על הטעויות הגסות שנעשו בקליטת העולים המזרחיים בשנות החמישים.

רביעית, אליצור מתייחס לפרשה העצובה של ההשמדה חסרת הרגישות של מנות הדם של העולים, כדי להראות ש"הכי גרוע כשמסבכים דבר פשוט או מעקמים דבר ישר, כדי שלא להיתפס כגזענים." מה שאני מציע למנהלי בתי הספר הסרבנים ללמוד מפרשה כאובה זו, הוא שכדי לא להיתפס כגזענים, צריך, ראשית לכל, שלא להתנהג כמו גזענים.

חמישית, אליצור משתמש במשל מן העולם הצבאי: "חיילי גולני והצנחנים רבו ביניהם מי משרת יותר ימים בקו הכי מסוכן. באו הג'ובניקים מהקריה והנגנים מתזמורת צה"ל ואמרו להם: "טפו, תתביישו לכם, כולכם משתמטים." אם נמשיך עם המשל, תארו לעצמכם שבזמן מלחמה, תוך כדי קרב בלימה גורלי שנועד לעצור את חיילי האויב המאיימים לשטוף את ארצנו, יאמרו חיילי גולני והצנחנים: "די. תרמנו מספיק. בואו נשוב הביתה. עכשיו תורם של הג'ובניקים מהקריה (עם או בלי ליווי של תזמורת צה"ל)."

בחרתי לסיים במשל הצבאי כדי לשוב ולשבח את כל אלה שתרמו לחברה הישראלית בקליטת אחינו מאתיופיה, וכדי לבקשם שלא לחדול. כשלעצמי, אני מעדיף שלא לראות בקליטת העלייה אלונקה כבדה, אלא זכות גדולה שנפלה בחלקנו.